

Січень, 2025 р.
№№ 1-2 (744-745)

Видається з березня 1993 року

МАЙБУТТЯ

Газета освітян Хмельниччини

Україна понад усе!

підготовка

Сьогодні – студент, завтра – воїн

Із вересня 2025 року для студентів вищих навчальних закладів розпочнеться базова загальновійськова підготовка (БЗВП). Вона передбачає 300 академічних годин.

«Теорію мають пройти всі студенти – і чоловіки, і жінки. Практичний же курс є обов'язковим лише для чоловіків, які придатні до військової служби за станом здоров'я. Жінки проходять практику лише за власним бажанням і після проходження медичного огляду», – розповіли у Міносвіти України.

БЗВП складатиметься з двох частин: теоретичний курс – 90 академічних годин, студенти мають проходити їх у своїх закладах освіти, і практичний курс – 210 академічних годин у навчальних частинах, центрах Збройних сил та інших установах.

Під час навчання студенти отримають базові знання з тактичної, розвідувальної та психологічної підготовки, домедичної допомоги та основ військової дисципліни. Також вони опанують навички поводження зі зброєю.

В Мініборони додали, що після проходження БЗВП студенти будуть складати військову присягу та отримають сертифікат і військово-облікову спеціальність.

Крім того, Міністерство оборони України затвердило нові стандарти підготовки військовослужбовців із домедичної допомоги. Ці стандарти спрямовані на підвищення їхньої компетентності у наданні допомоги в бойових та екстремальних умовах.

Ринок потребує фахівців

Упродовж двох днів Генеральна директорка директорату професійної освіти МОН України Ірина Шумік та

перший заступник начальника ОВА Оксана Вжешневська відвідали ряд закладів професійної освіти та фа-

хової передвищої освіти області.

Делегація проаналізувала роботу навчальних закладів

в частині впровадження інноваційних освітніх технологій, якості підготовки кадрів відповідно до потреб ринку праці, матеріально-технічного забезпечення, а також рівня співпраці з підприємствами та організаціями для практичного навчання студентів.

Значну увагу приділили оцінці ефективності освітніх програм та можливості подальшого розвитку професійної освіти в регіоні.

Крім того, Ірина Шумік зауважила, що Міністерство освіти і науки України наразі працює над тим, щоб запровадити у навчальний процес професії, на які є запит сучасності. А це – косметолог, грумер та інші спеціальності, що відповідають нинішнім вимогам ринку праці. За її словами, це дозволить підготувати кваліфікованих фахівців, здатних успішно працювати у сферах, які активно розвиваються в умовах сучасних трендів і потреб суспільства.

Свою чергою, Оксана Вишневська наголосила, що цей процес вимагає тісної співпраці між державними органами, навчальними закладами та бізнесом. “Спільно працюємо над реалізацією таких важливих і потрібних ініціатив. Наше завдання — підготувати молодь до викликів сьогодення і майбутнього”, – додала посадовиця.

субвенція

Для оборонної просвіти

В українських школах старшокласники почали вивчати оновлений предмет “Захист України”. Йдеться про основи національної безпеки й оборони, стрілецьку і домедичну підготовку, орієнтування на місцевості, військові технології, озброєння, основи взаємодії в бою, інформаційну війну та інше. Для викладання цього предмета на Хмельниччині затверджено 34 осередки. На їх облаштування виділено 70 мільйонів 906 тисяч 200 гривень освітньої субвенції. За ці кошти для новостворених осередків в закладах освіти заплановано придбати 29 інтерактивних лазерних тирів, 19 пневматичних стрілецьких тирів та 8 комплектів лазертаг.

У 2023-2024 роках Городоцькою, Деражнянською, Нетішинською, Полонською, Хмельницькою міськими, Грицівською, Наркевицькою селищними, Заслучненською, Крупецькою та Розсошанською сільськими радами було спрямовано 4 мільйони 709 тисяч 343 гривні на закупівлю засобів навчання та обладнання для кабінетів предмета “Захист України”. Зокрема, придбали стрілецькі тренувальні комплекси, проектиори, ноутбуки, пневматичні гвинтівки та кулі для них, тематичні програмові стенди.

Крім того, задля вдосконалення навичок учнів та визначення рівня їх готовності до строкової військової служби у ЗСУ провели 3-денні навчально-по-

льові збори з 11-класниками, а також тренувальні збори для 72 викладачів предмета “Захист України”.

З метою формування у дітей необхідних навичок при надзвичайних ситуаціях, на Хмельниччині за два попередні роки створили 92 “Класи безпеки”. Їх облаштували всім необхідним для навчання з пожежної та мінної безпеки, цивільного захисту і домедичної допомоги. На такі класи із місцевих бюджетів та інших джерел використали 10 мільйонів 450 тисяч гривень.

До того ж, у межах реалізації навчального предмета “Захист України” підрозділи освіти місцевих громад уклали 9 угод про співпрацю із відділеннями Хмельницького обласного ТЦК та СП.

співпраця

Для взаємного збагачення

У рамках підписаного у 2022 році меморандуму про співпрацю між державною школою міста Хашурі (Грузія) та Дунаєвецькими ліцеями №1 і №4 Дунаєвецької міської територіальної громади тривав онлайн-проект для школярів Грузії, України та США.

Міжнародний дослідницький проект об'єднав учнів старших класів. Між вихованцями шкіл протягом усього періоду було проведено низку зустрічей в режимі відеоконференцій. У рамках онлайн-зустрічей колегами школярів з Хмельниччини стали ровесники державної школи №8 міста Хашурі, американську сторону представляли учасники програми FLEX Abroad, які навчаються у Тбілісі.

Наставниками з української сторони виступили викладачі англійської мови Дунаєвецьких ліцеїв № 1 і № 4 Світлана Ігнат'єва, Марина Сметанюк та Ганна Ройзнер, а з грузинської – викладачка Теа Ревазишвілі.

З педагогами Дунаєвецьких ліцеїв зустрілася голова обласної ради Віолета Лабазюк. Вона подякувала вчителям за участь у міжнародному проекті, надані учасникам знання і навички з поліпшення володіння англійською мовою, розвитку особистісних якостей і творчих здібностей учнів.

"Підтримка таких ініціатив допомагає відкривати нові горизонти для підростаючого покоління, знайомити їх з національними цінностями країн. Така комунікація сприяє розвитку культурного та міжнародного розуміння, створюючи позитивне середовище для співпраці та взаєморозуміння, – зазначила Віолета Олександрівна. – Враховуючи реалії сьогодення, минулоріч діти здебільшого навчалися у форматі онлайн, проте це не вплинуло на високі показники, які демонстрували ваші випускники. Освітня, своєю чергою, беруть актив-

ну участь у важливих проєктах, виховують справжніх патріотів та свідомих українців, які мають будувати державу після нас".

Віолета Лабазюк вручила педагогам Подяки обласної ради за відданість справі освіти, активну участь у міжнародних проєктах і сприяння культурному обміну між учнями міста Дунаївці та партнерами з Грузії і Сполучених Штатів Америки.

Підростаюче покоління протягом міжнародного онлайн-проекту мало чудову можливість отримати цінний досвід міжкультурної комунікації – не лише дізнатися нове, але й навчитися працювати в команді, розвивати лідерські навички, вдосконалити знання з англійської мови.

Подібна комунікація сприяє розвитку культурного і міжнародного розуміння, створюючи позитивне середовище для співпраці та взаєморозуміння.

у світі науки

Як працюють роботи?

Захоплюючі STEM-заходи відбулися у Шепетівській гімназії № 1 в рамках тижня цікавої науки. Від LEGO — до справжніх роботів!

Молодші учні мали можливість зануритися у світ конструювання з LEGO. Вони створили різноманітні моделі, вивчали основи механіки та програмування. Це не лише позитивно вплинуло на розвиток їхньої уяви і творчих навичок, але й допомогло зрозуміти, як працюють справжні роботи.

Старші учні працювали з більш складними конструкторами та програмами. Вони створили справжніх роботів, які могли виконувати різні завдання — від простих рухів до складних маніпуляцій. Такі активності розвивають навички програмування, інженерії та командної роботи. Також старшокласники про-

демонструвати свої уміння та результати учням 3–4 класів.

«STEM-заходи стали чудовою нагодою для учнів дізнатися більше про світ робототехніки та знайти нові

захоплення. Від LEGO — до справжніх роботів — кожен крок був наповнений відкриттями та незабутніми враженнями», — кажуть у гімназії №1.

здоров'я

Молочний день

У закладах дошкільної освіти Хмельницької ТГ триває проєкт «Тарілка здорового харчування». Так, у Хмельницькому ЗДО №29 «Ранкова зірка» відбувся День молочний.

Для дошкільнят вихователі організували цікаві та пізнавальні активності. Малюки почули про користь молочних продуктів, переглянули навчальне відео «Шлях молока», вчилися на майстер-класі виготовляти сир з кисляку, подивилися мультяш про сир. А також дізналися важливе правило: вживати три порції молока та молочних продуктів на день. Це корисно для здоров'я, що підтверджується науковими дослідженнями.

А в Давидковецькому ЗДО «Теремок» діти збагатили своє уявлення про молоко як корисний продукт для здорового росту, що робить міцними кістки та здоровим серце. Вихователі вчили діток готувати молочні коктейлі.

Спеціалісти закладу дошкільної освіти «Світлячок» у Хмельницькому організували для вихованців квест-гру «Молочна ферма». Малюки дізналися про мешканців ферми, мали можливість «погудувати та подоїти» домашніх тварин, ознайомилися з професією фермера, виробництвом молочної продукції.

У Богдановецькому ЗДО «Вербиченька» про користь молока розповіла медсестра. Діти побували у ролі фермерів та вчилися доїти корову (на навчальному макеті). А ще готували смачні молочно-бананові коктейлі, з задоволенням змішуючи інгредієнти.

Сніжана БІЛА.

програма

З турботою про дитину

В обласному центрі відбулася презентація програми «Кращий догляд для кожної дитини: розвиток соціальних послуг та системи захисту дітей у Хмельницькій області». Вона об'єднала представників обласної влади, партнерів, зокрема й міжнародних, а також громадських організацій задля обговорення ініціатив, спрямованих на розвиток соціальних послуг для дітей та сімей з дітьми.

Під час відкриття начальник ОВА Сергій Тюрін підкреслив важливість турботи про найвразливіші категорії дітей, зокрема сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

У межах заходу були представлені ключові аспекти програми. Зокрема, вона включає розвиток інтегрованих соціальних послуг для сімей із дітьми, підтримку альтернативних форм сімейного виховання, а також повернення та реінтеграцію дітей, які мають досвід інституційного виховання, у громади.

Заступник начальника ОВА Володимир Юр'єв зазначив, що ця програма є результатом багатомісячної кропіткої роботи. Вона була проведена спільно із представниками громад та міжнародних благодійних організацій, об'єднаних навколо ідеї створення умов, за яких кожна дитина буде захищена, матиме доступ до якісних послуг і зростатиме в безпечному середовищі.

Варто також додати, що така ініціатива стала можливою завдяки роботі Координаційного центру з розвитку сімейного виховання та догляду дітей, підтримці Представництва ЮНІСЕФ в Україні і релігійній місії «Карітас-Спес Україна».

профорієнтація

ХАЕС зустрічає «Атомну школу»

Учасники профорієнтаційно-освітнього проекту «Атомна школа» отримали унікальну можливість познайомитися з роботою Хмельницької атомної електростанції. Під час екскурсії старшокласники відвідали електричний та турбінний цехи енергопідприємства.

Досвідчені фахівці розповіли школярам про основи експлуатації обладнання, яке перетворює теплову енергію реактора в механічну, та про безпечне виробництво теплової й електричної енергії. Учні також дізналися, як електроенергія потрапляє в об'єднану енергетичну систему країни та до кінцевих споживачів.

Особливе враження на учасників справила машзал одного з енергоблоків, де вони побачили роботу парової турбіни та турбогенератора. Практична частина заняття включала вико-

ристання спеціального набору машиніста-обхідника турбінного цеху. Школярі мали змогу ознайомитися з процедурами контролю роботи обладнання, зняття показників і спостереження за параметрами системи.

Для закріплення набутих знань організатори провели тематичну вікторину, під час якої найуважніші учасники отримали заохочувальні «мегаватики».

Проект «Атомна школа» допомагає школярам ближче ознайомитися з професіями у сфері енергетики та зробити перші кроки до свідомого вибору майбутньої професії.

підтримка

Свічки – в окопи

Імпровізовану майстерню із виготовлення окопних свічок організували у бомбосховищі Нетішинської гімназії «Ерудит».

Школярі відгукнулись на пропозицію інспекторів служби освітньої безпеки підтримати українських військових у непростий зимовий період і виготовити для них окопні свічки. У вільний від навчання час діти разом з поліцейськими зробили понад сотню свічок, які з допомогою волонтерів доправили на передову.

«Діти з радістю долучаються до таких ініціатив. Вони шанують наших захисників і роблять свій невеличкий внесок у Перемогу», – розповіла офіцер служби освітньої безпеки Інна Юзюк.

Артур Пройдаков:

«Із дітьми важливо говорити»

Артур Пройдаков ніколи не мріяв працювати в школі, але зараз він – один із найкращих викладачів України та світу.

"Я народився і виріс на Луганщині – території панування російської мови та російських культурних наративів. Утім, мені чомусь подобались Жадан, Андрухович, Любка Дереш, пісні "Океану Ельзи". І мені хотілося саме в цій царині розвиватися, тому я вступив на факультет української філології. Про вчителювання у школі на той момент я не думаю", – прагає Артур.

Нині він – учитель української мови та літератури в одній із приватних київських шкіл. Але має досвід викладання і в державних освітніх закладах.

Головна мета, яку перед собою ставить Артур – зробити уроки комфортними для своїх учнів. *"Я боюся прийти на урок і дивитися на годинник із думкою: "Коли це вже закінчиться?". Хочеться, щоб мені і дітям було цікаво, щоб ми взаємодіяли", – каже він.*

Саме тому на своїх заняттях Артур постійно вдається до нестандартних підходів у викладанні.

– Пане Артуре, за версією найпрестижнішої світової премії для освітян Global Teacher Prize ви – один із найкращих викладачів України та один із найкращих учителів світу. Яким школярем ви були?

– Я був достатньо допитливим хлопчиком. Мені подобалось ходити до школи. Коли оголошували карантин і школа закривалася на тиждень чи два, я відчував біль і печаль. Із уроків дуже любив українську і світову літературу, брав участь у різноманітних шкільних заходах, був усебічно долученим до шкільного життя.

– Чи були вчителі, які вам не дуже подобалися, або ж предмети, які ви не дуже розуміли?

– Мені не подобалось, що на деяких уроках мені було страшно. Це почуття страху переважало над почуттям цікавості до вивчення предмету. Дратувало, коли вчителька на уроці казала, що на нас образилась, вставала, йшла, а ми потім усім класом вимушені були її шукати та вибачатись, поки вона пила каву чи чай. Хоча приводом було те, що один учень чи учениця не відповіли на запитання.

– Ви вирішили стати вчителем, щоб показати інший приклад?

– Спочатку мотивація була в тому, що я хотів ще більше вивчати українську мову, культуру та літературу. Планував, що працюватиму у ЗМІ чи в університеті. Але коли поїхав у Міжнародний дитячий центр

"Артек" у Криму і працював там кожного літнього сезону з 2008 до 2012 рр., мене захопила взаємодія з підлітками. Я зрозумів, що це – дуже класно. І захотів проводити з ними не лише три тижні на рік, а більше.

Напевно, саме тоді у мене виникла мотивація бути вчителем – хорошим учителем, якого я потребував у своєму дитинстві, у свої шкільні роки. Вчителем, який не ображає учнів, який намагається зацікавити дітей своїм предметом. Який робить усе, щоб дитині на уроці було комфортно, а не страшно.

Із дітьми важливо говорити. Наприклад, запитати на початку уроку, який у них настрій, як вони себе почувують, чи все гаразд.

Стартові хвилини уроку – як початок матчу у футболі: така собі розкачка, коли команди адаптуються одна до одної. Можливо, провести якусь невелику гру чи руханку. Нічого страшного не станеться, якщо ми ці 2–3 хвилини приділимо не Івану Нечую-Левицькому.

Так само треба комунікувати з дітьми на перервах.

Важлива порада – не гнатися вперед за результатами "тут і зараз". Треба розуміти, що є обставини, на які ми не можемо вплинути.

Найстрашніша ситуація – коли лунає повітряна тривога, всі спускаються в укриття і вчитель каже: "Контрольна не скасовується, пишемо". Ну як можна писати контрольну зараз!? Можна ж перенести її на наступне заняття. Мені здається, що такою ціною ці знання не будуть даватися позитивно.

– Ви зараз працюєте із 8–11 класами, але мали досвід роботи з дітьми 5–6 класів. Одні народились до 2014 року, інші – вже під час війни. Чи є різниця між цими дітьми? Наприклад, в їхньому світогляді чи в тому, якою мовою вони спілкуються?

– Мені здається, що найбільший період українізації, коли діти у школі говорили українською, це пізня весна – осінь 2022 року. Така моя бульбашка. Далі я став помічати, як навколо мене знову стає досить багато російської. Наприклад, йдеш зараз на перерві і чуєш, як учні старших класів, граючи в настільний теніс, спілкуються між собою нею. Я можу підійти, поговорити з ними українською, почути у відповідь теж українську, але щойно я їду – вони знову між собою переходять на російську. Підозрюю, що це йде з родини: якщо в сім'ї спілкуються цією мовою, то вони нею говорять і в своєму оточенні.

У дітей менших класів інакша ситуація.

Артур Пройдаков: «Із дітьми важливо говорити»

Вони ростуть вже у трішки інших реаліях – реаліях великої війни. І, можливо, більш свідомо відчують все те, що відбувається.

Для успішного майбутнього дитини в Україні українська мова має бути пріоритетною в її вихованні.

– Ви як учитель маєте можливість через школу прищеплювати учням любов до української мови і літератури. Зокрема, демонструєте для цього на своїх уроках відео пісень українських виконавців. Як реагують на це діти? Що їм подобається, а що, можливо, вони, навпаки, не сприймають?

– Дітям не подобається монотонна робота в зошитах, робота біля дошки, робота за підручниками. А все нестандартне, що вчитель використовує на уроці, навпаки подобається.

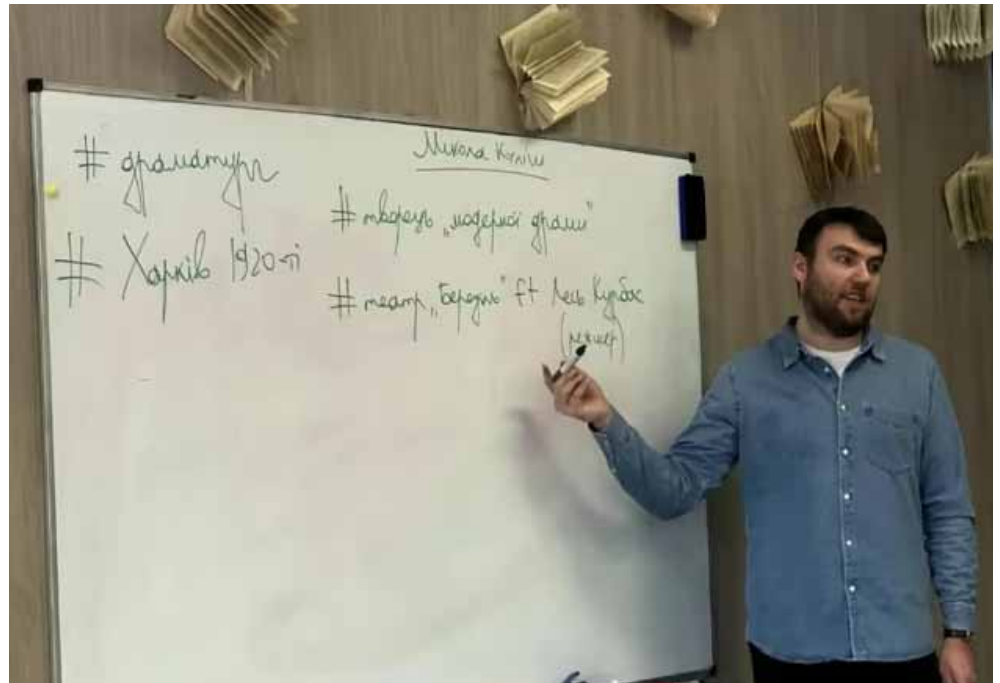
Якщо це урок української мови, то можемо дослідити певні лексичні явища в текстах Kalush Orchestra, "Другої ріки" чи Jerry Neil. Дітям цікаво, тому що вони бачать при цьому сучасну українську культуру.

Ми можемо аналізувати мему, статті українських ЗМІ, зовнішню рекламу. Це не лише про пошук складних речень чи помилок, але і про медіаграмотність.

На уроках літератури намагаємось будувати місточки із сьогоденням. Наприклад, обговорюємо тему еміграції і те, чому вона виникає, коли читаємо "Камінний хрест" Стефаніка. І, повірте мені, кілька років тому урок про еміграцію був один, а зараз це вже зовсім інший контекст, бо діти говорять про еміграцію з власного досвіду.

– У свідомості тих, хто навчається у школі в дев'яностих – нульових, українська література асоціюється з "непозбуваючою бентежю, журбою та слізьми", а письменники це – "збідовані, загнобилені люди".

Який образ українських літературних класиків ви намагаєтесь сформувати для дітей? Як говорите з

ними, наприклад, про Тараса Шевченка?

– Уже декілька років поспіль даю дітям читати текст промови Івана Малковича, яку він виголосив на церемонії Шевченківської премії. Він говорить про Шевченка як про людину, яка досягла успіху, попри всі виклики. Тобто його історія – це історія self-made man, по суті. І я саме так намагаюся говорити про Тараса Григоровича.

Зі свого викладацького досвіду можу сказати, що такий підхід був особливо важливий для учнів із райцентру. Їм це багато в чому відгукувалось, тому що Шевченко теж був родом із маленького селища, але зумів досягти успіху.

– Хто із сучасних письменників, про яких ви розповідаєте, дітям подобається найбільше?

– Багато розповідаю дітям про Сергія Жадана, тому що я за його творчістю писав свою магістерську. Акцентую при цьому, що він – приклад різнобічної людини.

Знаєте, що ще відрізняє Жадана від письменників-класиків? Його успішність. Для того, щоб продемонструвати це, можу показува-

ти дітям, скільки коштують квитки на його концерт у Палаці спорту. І коли вони запитують: "Чому так дорого?", я кажу: "Тому що у нього якісний і класний контент". І це працює.

– Чи є якісь твори, передбачені навчальною програмою, які б ви з неї прибравли, бо вони можуть травмувати дітей?

– Насправді головне не назва твору, а вміння вчителя розповісти про нього. Якщо, наприклад, взяти сюжет новели "Я (Романтика)" Миколи Хвильового, то це твір про вбивство. Там дуже нервова манера оповіді, а головний герой вбиває свою матір.

Можна причепитися і сказати, що це "травмує дитину", а можна проаналізувати разом із учнями твір, його стилістику, умови, в яких його створювали, мотивацію вчинків героя і зрозуміти, що ця новела не про вбивство, а про знищення персонального "я", яке є в головного героя.

Я би робив зміни шкільної програми, але інакші. Наприклад, вивчав би твори української та світової літератури не за хронологічно-історичним принципом, а за тематикою чи проблематикою.

Ось тут ми говоримо про фемінізм і беремо Симону де Бовуар та Ольгу Кобилянську, а ось тут – читаємо твори про дружбу і беремо "Тома Сойєра" та "Тореадорів з Васюківки", потім говоримо про тоталітаризм на прикладі творів Джорджа Орвелла та Івана Багряного. Мені здається, в цьому є певний сенс.

– Що відрізняє сучасне покоління школярів від вашого покоління учнів?

– Мені дуже подобається їхній прагматизм, коли на початку якоїсь теми діти ставлять запитання: "А навіщо нам це треба?". На жаль, я такі питання у школі ставив дуже рідко, тому що "Вчитель сказав – так має бути".

Що ще відрізняє? У них менше страху. Комусь із моїх колег це не подобається, а мені навпаки.

Я багато чого вчуся сам у дітей. І це дуже класно.

– Ще одна відмінність – "кліпове мислення" сучасних учнів. Як навчити дітей, які звикли до коротких роликів із соцмереж, читати книжки?

Артур Пройдаков:

«Із дітьми важливо говорити»

– Готувати лаконічні, візуально красиві презентації, щоб "продати" того чи іншого письменника, зацікавити їх ним. Хтось читає книжки повністю, хтось читає скорочено, хтось слухає аудіокнижки. А є і такі, які не читають нічого або лише коротко опис.

Мені важливо, щоб дитина попрацювала з текстом хоча б частково, тому на уроці намагаюся розговорити всіх, щоб розуміти, чи вони читали твір, чи ні.

Є така історія. На Сумщині в мене був учень Костя, який зараз став моїм другом. Він склав ЗНО на 185 балів, хоча не читав жодного твору повністю, лише скорочено, у вигляді літературної критики чи просто опису.

Тому я після цього дозволяю дітям по-різному працювати з текстом. Якщо хтось хоче аудіо, нехай це буде аудіо. Якщо хтось хоче прочитати скорочено, нехай читає скорочено. Якщо хтось хоче прочитати уривки, нехай читає уривки. Головне, щоб було розуміння цього тексту і щоб під час обговорення було занурення в контекст.

– Є ще один спосіб, як можна не прочитати твір, але відповідати на запитання, – це звернутися по допомогу до штучного інтелекту. Як перетворити його з інструмента, який допомагає "відлінути" від навчання, на інструмент, який допоможе вчити уроки краще?

– Коли вийшла перша версія чату GPT, він був ще не дуже мудрий і не знав творів української літератури, тому писав відверту нісенітницю. Я звертав на це увагу дітей. Рік – два це працювало, але зараз чат GPT розумний, і я теж відверто кажу про це дітям.

До речі, ще одна різниця між поколіннями полягає в тому, що ми з вами "гуглимо", якщо чогось не знаємо, а нинішні діти пишуть пошуковий запит у чат GPT.

Я раджу використовувати його як партнера, як товариша. Мені він, наприклад,

допомагає будувати урок, коли мені бракує фантазії чи коли в мене мало часу. Якщо хтось використовує чат GPT для підсилення своїх знань, то я не проти цього.

– Чи розповідаєте ви нинішнім учням про своїх випускників? Наприклад, про тих, які зараз стали військовими?

– Так, ми говоримо про них. Ба більше: я намагаюся, щоб за нагоди мої діти могли зустрітись з такими випускниками офлайн та поговорити.

І ця хвилинка мовчання щоранку в школі, Гімн України, зустрічі з військовими – це те, що, на мою думку, має бути червоною лінією в нинішній системі освіти. Це важливо для розуміння, якою ціною ми тут можемо проводити уроки і завдяки кому.

– Де межа між вихованням патріотизму в дітей і, умовно кажучи, пропагандою чи мілітаризацією, як у Росії?

– Те, що роблять росіяни, це жест просто. Ось ця "Юнармия", "Движение первых" та інші ініціативи, коли всі діти обов'язково проходять військовий вишкіл.

Сучасна українська школа відмежована і від мілітарної тематики, і від церковної тематики. Їй вдається зберігати баланс.

На мою думку, не треба боятися розмов про патріотизм чи зустрічей з військовими, не треба боятися навчання дітей тактичної медицини. Це те, що зараз є дуже важливим.

На уроках літератури я розповідаю про Володимира Вакуленка та Вікторію Амеліну, яких убила Росія. Кажу дітям: "Дивіться, Росія знищує нашу культурну інтелігенцію, а ви, друзі, досі хочете спілкуватися російською мовою".

Чи це мілітаризація? Ні. Чи я наганяю якийсь патріотизм? Ні. Я говорю очевидні речі. І навіть якщо прийде військовий, ми будемо говорити про них теж.

– Чи є у вас хтось із колишніх колег-освітян, хто зараз опинився по іншу лінію фронту?

– Керівник моєї наукової дисертації, докторка філологічних наук, співробітниця кафедри української літератури обрала ту сторону: залишилася в Луганську і зараз там в університеті працює.

– Чи є у вас відповідь на запитання "Як повертати назад українських дітей і студентів, яких зараз навчають на окупованих територіях"?

– Це – дуже важке питання. Масштаби проблеми – величезні. Уявімо, що завтра Луганщина де-юре і де-факто опиняється знову під українським контролем, хто буде вчити цих дітей?

Із ними точно потрібно буде вивчати українську мову як іноземну, бо вони її геть не знають. І, відповідно, для них має бути окрема навчальна програма.

Я точно декларую публічну готовність їхати після деокупації в рідну Луганську область і працювати там із дітьми. Ми – ті, хто там народився і виріс, – маємо показати приклад.

– Чи помічаєте тенденцію, що хлопців у старших класах зараз стає дедалі менше?

– Так. У моїй бульбашці є такі кейси.

Батьки хвилюються, бо не знають, що буде з їхніми хлопцями у 18 років, і вивозять їх за кордон. Сказати, що цього стає більше, напевно, не можу. Але таке явище точно є. І чимало учнів обирають саме такий шлях.

До того ж є опція продовжувати навчатися у школі онлайн, дистанційно.

– Такий формат навчання часто критикують. Чи можуть онлайн-уроки бути справді ефективними?

– Гадаю, що так. Буває так, що офлайн-уроки не-ефективні.

Коли у 2020 році почалась пандемія коронавірусу, українські вчителі не знали до пуття, як дистанційно працювати. Я пам'ятаю цю "дискотеку", коли кожен робить щось своє: хтось скидав фото у

Viber, хтось – у Telegram, хтось працював через Zoom, а хтось – Skype чи Google Classroom. І це був такий хаос.

Але коли почалося пономасштабне вторгнення, то українські вчителі вже були готові до онлайн-формату.

Я не вважаю, що урок, проведений у критті у форматі офлайн, є ефективнішим, ніж урок, проведений повністю в онлайн-форматі. Дитина може філонити як у класі, так і перед екраном.

– Ми сьогодні багато говорили про те, чого ви вчите дітей. А чого вони вчать вас?

– Ставитися легше до того, що відбувається навколо. Я маю схильність інколи перебільшувати, драматизувати. А діти мені кажуть: "Пане Артуре, все нормально, все буде добре".

Друге, чого мене діти навчили, що оцінка – це не найголовніше. У мене є випускники, які були відмінниками, золотими медалістами, але досі себе шукають у житті. А є випускники, які у школі філонили на уроках, склали сяк-так ЗНО, але зараз – успішні, розвивають бізнеси.

І третє, чому мене навчили учні, це, напевно, здоровий прагматизм. Я частіше почав себе запитувати: "Навіщо я це роблю?".

– Чи має бути вчитель другом для дітей?

– Якщо коротко, то так. Вчитель – це не про суху, академічну передачу знань. Вчитель – це не ходяча енциклопедія. Коли щось не знаю, я кажу: "Я не знаю. Запитайте у чата GPT".

Що я помічаю? Дистанція, між нами збільшується: мені вже 34, а дітям все так само 15-ть. І зв'язок утримувати все важче.

Але точно вчитель має бути другом, радником.

Софія СЕРЕДА.

Сторінки української звитяги

Хмельницька обласна бібліотека для дітей імені Т.Г.Шевченка пропонує увазі освітян низку цікавих книг з історії України, які видані під час війни та надійшли до нас за Державною програмою від Українського інституту книги. Вони адресовані дітям різних вікових категорій, а також дорослим. Ці видання про нашу славетну історію минулого і сучасного. Книжки заслуговують на те, щоб стати додатковим читанням, аби більше дізнатися про Україну, людей, які творили історію, героїзм наших воїнів.

Гордієнко Д. **Під знаком тризуба: Володимир Великий та його держава** / Д. Гордієнко. – Київ: КЛЮ, 2024. – 320 с.

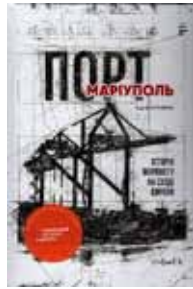
Книга розкриває життя і діяльність однієї з найбільших і найзагадковіших, суперечливих постатей історії України – київського князя Володимира Великого (бл. 960-1015). Саме Володимиріві судилося стати творцем першої централізованої Української держави, розбудувати її зсередини та утвердити зовні. Запровадженням християнства Володимир не просто провів релігійну реформу, а увів Україну до кола держав християнського світу, зробив свій вибір на користь Європи. Книга розрахована на широке коло читачів, усіх, хто цікавиться історією Середньовічної України та Європи загалом.

Дегтяренко Я. **Гетьмани України. Павло Тетеря. Іван Брюховецький** / Я. Дегтяренко. – Київ: Брайт букс, 2024. – 272 с.

У книзі подано детальні біографії Павла Тетеря та Івана Брюховецького. Обидва гетьмани зазнали недоброї слави: одного вважають підніжком Речі Посполитої, другого – Московії. Утім, чи так це було насправді? Авторка дослідила чимало історичних документів і наукових праць і на їхній основі розповіла про життєвий шлях, особисте життя, політичну і громадську діяльність обох гетьманів й описала, яку роль відіграли Тетеря та Брюховецький у таких головних подіях української історії, як Переяславська рада 1654 року, Гадяцька угода 1658 року, Ніжинська (Чорна) рада

1663 року, Батуринські статті 1663 року, Московські статті 1665 року. Ця книга для всіх, хто цікавиться козацькою долею України.

Кутняков С. **Порт Маріуполь: історія форпосту на Сході Європи** / С. Кутняков; ред. Н. Леонова. – Київ: АртЕк, 2024. – 216 с.

Місто, що народилося як козацький форпост рибалок і мисливців, стало багатим завдяки морському порту – це все про Маріуполь. А ще він уславився першим успіхом у звільненні Сходу України у 2014-му та небаченою мужністю оборонців під час блокади 2022-го. Героїзм і трагедія, звитяги і зради, допомога й мародерство – коктейль життя, фільтрувати який доведеться тут і тепер. Читач познайомиться з реальними й невідомими широко загалові героями, пройнявшись їхніми долями, жагою до перемоги і життя.

Олехнович А. **На межі можливостей: як вартіві неба наблизили перемогу** / А. Олехнович; авт. перед. М. Олещук. – Харків: Орбіта, 2024. – 256 с.

24 лютого 2022 року, у перший день повномасштабної війни з росією, Повітряні Сили України прийняли перший бій о 4-й ранку. Ворог насамперед прагнув знищити військові аеродроми, командні пункти, засоби ППО. Але захисники неба були готові до нападу і завдали потужних ударів по російських загарбниках. Герої книжки – сміливці, які на межі можливостей, або ціною свого життя, рятують сотні й тисячі українців. Вони борються за вільне українське небо, за майбутнє своїх дітей.

Ольховська О. **Привіт, я з України!** / О. Ольховська; худож. Є. Шивко. – Харків: Ранок, 2024. – 31 с.: іл.

Ця барвиста й цікава книжка розповідає молодшим школярам про Україну, її унікальність і красу, багатство природи, національні традиції, культурну спадщину. Діти дізнаються про видатних українців та досягнення нашої країни у багатьох сферах. Видання сприяє вихованню патріотів із високою громадянською відповідаль-

ністю, які усвідомлюють необхідність зберігати нашу землю, вшановувати її традиції, надихає на активну участь у розбудові нашої країни.

Остапенко Г.С. **Моя Україна і я: мудрі комікси** / Г.С. Остапенко, Н.В. Людкевич, О.В. Кочура. – Київ: Світич, 2024. – 63 с.: іл.

Ця збірка коміксів допоможе маленьким читачам навчитися робити правильний вибір у різних життєвих ситуаціях, орієнтуючись на демократичні цінності й мультикультурність. Після кожного коміксу подано кілька запитань, які заохочують дітей до роздумів та обговорень. Книжка стане в нагоді педагогам на уроках, ранкових колах та позакласних заняттях у школі, а також на заняттях у дошкільному закладі.

Савчук Н. **Тато мій Петлюра** / Н. Савчук; худож. А. Колесніченко. – Тернопіль: Богдан, 2024. – 55 с.: іл.

Це науково-популярний "життєпис-інсталяція", де розповідь про славетного українського державника Симона Петлюру ведеться від імені його доньки Лесі. Кожна з семи оповідей розкриває певну грань постаті Петлюри, яка може бути цікавою дітям. Водночас юні читачі дізнаються багато цікавого про історичні реалії, події, людей, пов'язаних із родиною Петлюр.

Терлецький В. **Гетьмани України. Петро Конашевич-Сагайдачний. Іван Сулима** / В. Терлецький. – Київ: Брайт букс, 2024. – 288 с.

Про діяльність і перемоги цих видатних воїнів у той час гула вся Європа та Азія. Іван Сулима, єдиний з-поміж тогочасних військових діячів Речі Посполитої, був нагороджений золотою медаллю Папи Римського Павла Боргезе – за безпрецедентний подвиг, визволення з османської неволі й приведення галери до сапаської столиці – Рима. А гетьман Сагайдачний був за крок від взяття Москви у 1618 році, а трьома роками пізніше став творцем великої перемоги над османським військом під Хотиним, чим урятував Європу від поневолення. Ця книжка є нагадуванням і дівою інформаційною зброєю, що так необхідна нині.

Ольга АНТОНЮК,
головний бібліотекар
Хмельницької обласної бібліотеки
для дітей імені Т.Г.Шевченка.

гарт

Переваги клубної системи

На Хмельниччині триває реалізація спільного проекту обласної ради та громадської спілки «Асоціація мультиспорт». Відповідний меморандум підписано у серпні 2024 року між облрадою та згаданою громадською спілкою. Основна мета – популяризація здорового способу життя, впровадження фізичної культури і спорту в навчання, роботу, побут, відпочинок, проведення

фізкультурно-оздоровчої та рекреаційної роботи, організація масових спортивних заходів тощо.

У рамках меморандуму спортивні заходи відбулися у 12-ти освітніх комунальних закладах обласної ради. Вихованці навчальних закладів мали можливість взяти участь у таких спортивних іграх як диск-гольф, панна-футбол, доджбол, флорбол, корфбол, фризбі, регбі 5

та бадмінтон, із особливим захопленням освоюючи нові для себе види спортивного відпочинку.

Завдячуючи реалізації спільного проекту, викладачі Плузненського ліцею Володимир Захарчук та Кам'янець-Подільської спеціальної школи Наталія Польова нещодавно взяли участь у навчанні для нових тренерів з відкриття мультиспортивних клубів «акТИвні» в регіонах України. Захід відбувся у Львові та об'єднав 75 учасників з 19 регіонів країни.

В Україні уже відкрито 137 мультиспортивних клубів. Розвиток та створення таких клубів – це можливість зробити рухову активність і спорт доступними для кожної дитини незалежно від місця проживання.

турнір

М'яч над сіткою

У Хмельницькій громаді завершився волейбольний турнір серед освітян. Цьогоріч змагання зібрали рекордну кількість учасників: 21 команду педагогів. Організацію та проведення заходу забезпечили управління молоді та спорту спільно з департаментом освіти та науки Хмельницької міської ради.

Фінальні поєдинки подарували глядачам незабутні емоції та яскраві ігрові моменти. Команда гімназії №25 продемонструвала справжній характер і виборола третє місце у суперечці з ліцеєм №17.

Кульмінацією турніру став фінальний поєдинок між

волейболістами ліцею №9 та ліцею №3 імені Артема Мазура. Напруга, азарт і неймовірна підтримка глядачів зробили гру незабутньою. У

результаті запеклого протистояння перемогу вибороли представники ліцею №9, довівши, що вони – найсильніші в громаді.

ліга

Разом переможемо

У спортивних залах Ярмолинецької ДЮСШ та Ярмолинецького ЗЗСО №2 відбувся другий територіальний етап фізкультурно-оздоровчих заходів і змагань «Пліч-о-пліч всеукраїнські шкільні ліги» серед учнів 5-9 класів. Гасло заходу – «Разом переможемо!»

Ігри в групах проходили за коловою системою. У вирішальному матчі зустрілися волейболісти Шарівського ЗЗСО I-III ст. та Ясенівської гімназії. З рахунком 2:0 перемогу здобула команда Шарівського ЗЗСО I-III ст.

За третє місце змагалися Москалівський ЗЗСО I-III ст. та Савинецька гімназія. З рахунком 2:0 перемогу виборола команда Савинецької гімназії.

Переможців, призерів і учасників змагань нагороджено кубками і грамотами. Змагання стали не лише святом спорту, а й доказом єдності та згуртованості, що надихають на подальші перемоги.

Видання Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені А.Назаренка

Адреса редакції: 29013, м.Хмельницький, вул. Проскурівського підпілля, 139.
Електронна пошта: maibuttya@gmail.com
Адреса сайту: <http://visnyk.hoippo.km.ua/maibuttya>
Свідцтво про реєстрацію: серія Хц, №175.

Редакція залишає за собою право редагувати і скорочувати текст.